

Βραβείο Πούλιτζερ 2005

Γκίλιαντ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

Αγαπώ τα βιβλία της.

Ο ήρωάς της Τζον Έιμς είναι από τους
πλέον αγαπημένους μου στη λογοτεχνία.

Barack Obama

MARILYNNE ROBINSON

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΣΟΥ ΕΙΠΑ ΧΤΕΣ ΤΟ ΒΡΑΔΥ πως μπορεί να φύγω κάποια μέρα, και είπες, Για πού, και είπα, Για να είμαι με τον Καλό Θεό, και είπες, Γιατί, και είπα, Επειδή είμαι γέρος, και είπες, Δεν νομίζω πως είσαι γέρος. Κι ακούμπησες το χέρι σου στο χέρι μου και είπες, Δεν είσαι πολύ γέρος, λες κι αυτό έβαζε τα πράγματα στη θέση τους. Σου είπα ότι μπορεί να έχεις μια ζωή πολύ διαφορετική και από τη δική μου και από τη ζωή που είχες μαζί μου και πως αυτό θα 'ταν θαυμάσιο, υπάρχουν πολλοί τρόποι να ζήσεις μια καλή ζωή. Και είπες, Αυτό μου το 'πε κι η μαμά. Και μετά είπες, Μη γελάς! Επειδή νόμισες πως γελούσα μαζί σου. Άπλωσες το χέρι σου κι άγγιξες με το δάχτυλό σου τα χείλη μου και μου 'ριξες εκείνο το βλέμμα που δεν είδα ποτέ στη ζωή μου σε άλλο πρόσωπο, εκτός απ' της μητέρας σου. Κάτι σαν εξοργισμένη περηφάνια, γεμάτη πάθος και αυστηρότητα. Πάντα ξαφνιάζομαι λιγάκι όταν διαπιστώνω πως δεν έχουν καψαλιστεί τα φρύδια μου ύστερα από ένα τέτοιο βλέμμα. Θα μου λείψει.

Είναι βέβαια γελοίο να βάζει κανείς με τον νου του ότι μπορεί να λείψει κάτι, οτιδήποτε, στους νεκρούς. Αν είσαι ενήλικος όταν διαβάσεις αυτά τα λόγια –και γράφω τούτο το γράμμα με την πρόθεση να το διαβάσεις όταν μεγαλώσεις– θα έχω φύγει από καιρό. Θα ξέρω τα περισσότερα απ' όσα είναι να μάθω για το τι σημαίνει να είσαι νεκρός και μάλλον θα τα κρατήσω για τον εαυτό μου. Έτσι φαίνεται πως γίνεται.

Δεν ξέρω πόσες φορές μ' έχουν ρωτήσει οι άνθρωποι πώς είναι ο θάνατος – καμιά φορά όταν τους απομένουν μια δυο ώρες μονάχα ώσπου να το ανακαλύψουν οι ίδιοι. Ακόμα κι όταν ήμουν πολύ νέος, άνθρωποι γέροι όσο είμαι σήμερα κι εγώ με ρωτούσαν, έσφιγγαν το χέρι μου και με κοίταζαν στα μάτια με τα γαλακτερά τα δικά τους, σαν να ήξεραν πως ήξερα και με ικέτευαν να τους πω. Τους έλεγα συνήθως πως είναι σαν να ξαναγυρίζεις στην πατρίδα. Δεν έχουμε πατρίδα σ' αυτό τον κόσμο, έλεγα τότε· κι ύστερα ανηφόριζα τον δρόμο που έφερνε σε τούτο το παλιό σπιτάκι κι έφτιαχνα ένα φλιτζάνι καφέ κι ένα σάντουιτς με τηγανητό αυγό και άκουγα ραδιόφωνο, αφότου το απέκτησα, μέσα στο σκοτάδι τις πιο πολλές φορές. Θυμάσαι τούτο το σπίτι; Πιστεύω πως πρέπει να το θυμάσαι λιγάκι. Μεγάλωσα σε πρεσβυτέρια. Έζησα σε τούτο εδώ το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου και επισκέφθηκα πολλά ακόμα, γιατί οι φίλοι του πατέρα μου και οι περισσότεροι συγγενείς μας ζούσαν κι αυτοί σε πρεσβυτέρια. Κι όταν, εκείνο τον καιρό, το συνέκρινα με τα άλλα –όχι και πολύ συχνά βέβαια– κατέληγα πως τούτο εδώ ήταν το χειρότερο απ' όλα, το πιο θλιβερό, το πιο παγερό. Εντάξει, έτσι πίστευα τότε. Είναι ένα εξαιρετικά καλό παλιό σπιτάκι, αλλά εκείνη την εποχή ζούσα ολομόναχος εδώ μέσα. Κι αυτό συνέτεινε στο να μου φαίνεται παράξενο. Δεν αισθανόμουν πως είχα σπίτι σ' αυτό τον κόσμο, ήταν γεγονός. Τώρα πια το νιώθω.

Και τώρα λένε πως η καρδιά μου αδυνατίζει. Ο γιατρός χρησιμοποίησε τον όρο «angina pectoris», που αφήνει έναν θεολογικό απόηχο, όπως το «misericordia».¹ Ε, ναι, τα περιμένεις κάτι τέτοια στην ηλικία μου. Ο πατέρας μου πέθανε

1 Misericordia: Έλεος (λατινικά στο πρωτότυπο).

σε βαθιά γεράματα, είναι όμως αλήθεια πως οι αδελφές του δεν έζησαν πολύ. Μόνο ευγνωμοσύνη μπορώ να νιώθω λοιπόν. Λυπάμαι πραγματικά που δεν έχω ν' αφήσω σχεδόν τίποτα σ' εσένα και στη μητέρα σου. Λίγα παλιά βιβλία που κανένας άλλος δεν θα τα ήθελε. Ποτέ δεν έβγαλα πολλά λεφτά και ποτέ δεν έδωσα σημασία στα λεφτά που είχα. Ούτε μου είχε περάσει ποτέ από το μυαλό ότι θα άφηνα πίσω μου γυναίκα και παιδί, πίστεψέ με. Αν το ήξερα, θα ήμουν καλύτερος πατέρας. Θα είχα βάλει στην άκρη κάτι για σένα.

Το κυριότερο πράγμα που θέλω να σου πω είναι ότι λυπάμαι βαθιά για τις δύσκολες στιγμές που ξέρω πως πρέπει να 'χετε περάσει η μητέρα σου κι εσύ, χωρίς καμιά πραγματική βοήθεια από μέρους μου, έξω απ' τις προσευχές μου – γιατί προσεύχομαι συνέχεια. Το έκανα όσο ζούσα και προφανώς το κάνω και τώρα, αν η άλλη ζωή είναι όπως τη φαντάζομαι.

Μπορώ να σ' ακούσω να συζητάς με τη μητέρα σου, εσύ να ρωτάς, εκείνη ν' απαντάει. Δεν ακούω τα λόγια, μόνο τον ήχο της φωνής σας. Δεν σου αρέσει να πηγαίνεις για ύπνο και κάθε νύχτα πασχίζει να σε πείσει, κάθε νύχτα. Δεν την έχω ακούσει ποτέ να τραγουδάει· μόνο τα βράδια, από το διπλανό δωμάτιο, όταν σε καλοπιάνει για να κοιμηθείς. Ωστόσο δεν μπορώ να ξεχωρίσω ποιο είναι το τραγούδι της. Η φωνή της είναι πολύ χαμηλή. Μου φαίνεται όμορφη, αλλά γελάει όταν της το λέω.

Πραγματικά δεν ξέρω πια τι είναι όμορφο. Προσπέρασα δυο νεαρούς στον δρόμο τις προάλλες. Ξέρω ποιοι είναι, δουλεύουν στο συνεργείο. Δεν πάνε στην εκκλησία, κανείς από τους δυο τους, είναι δυο καλά, σκανταλιάρικα παιδιά, που μάλλον αστειεύονται συνέχεια, και να τοι εκεί μπροστά μου, γερμένοι στον τοίχο του γκαράζ μες στη λιακάδα, ν' ανάβουν τα τσιγάρα τους. Είναι πάντα τόσο μαύροι από το γράσο και

μυρίζουν τόσο έντονα βενζίνη, που αναρωτιέμαι πώς και δεν αρπάζουν φωτιά οι ίδιοι. Πετούσαν πειράγματα ο ένας στον άλλον, όπως το συνηθίζουν, και χαχάνιζαν μ' εκείνο το πονηρό τους γελάκι. Και μου φάνηκε όμορφο. Είναι εκπληκτικό να βλέπεις τους ανθρώπους να γελούν, να παρακολουθείς πώς τους παρασύρει το κύμα του γέλιου. Καμιά φορά στ' αλήθεια παλεύουν να μην πνιγούν. Το βλέπω αρκετά συχνά και στην εκκλησία. Γι' αυτό και αναρωτιέμαι τι είναι το γέλιο κι από πού προέρχεται, αναρωτιέμαι τι δαπανά από τον οργανισμό σου και συνεχίζεις ώσπου να εξαντληθείς, ανήμπορος να σταματήσεις. Είναι το ίδιο που συμβαίνει και με το κλάμα κατά κάποιον τρόπο – μόνο που το γέλιο αναλώνεται πιο γρήγορα.

Όταν με είδαν να πλησιάζω, ασφαλώς σταμάτησαν τα αστεία, διέκρινα όμως πως συνέχιζαν να γελάνε από μέσα τους, έχοντας στον νου τους αυτό που ο γερο-πάστορας παραλίγο ν' ακούσει να λένε.

Ένωσα την ανάγκη να τους πω ότι κι εγώ εκτιμώ ένα αστείο, όπως ο καθένας. Υπήρξαν πολλές περιπτώσεις στη ζωή μου που θα 'θελα να το πω. Αλλά δεν είναι κάτι που ο κόσμος αποδέχεται πρόθυμα. Από σένα θέλουν να είσαι λιγάκι απόμακρος. Ένωσα την ανάγκη να τους πω, Είμαι ένας άνθρωπος που πεθαίνει και δεν θα έχω πολλές ευκαιρίες ακόμα να γελάσω, σ' αυτό τον κόσμο τουλάχιστον. Όμως αυτό φαντάζομαι πως θα τους έκανε να σοβαρευτούν, να μου φερθούν ευγενικά. Κρατάω κρυφή την κατάστασή μου, όσο περισσότερο μπορώ. Για άνθρωπο που πεθαίνει αισθάνομαι μια χαρά, κι αυτό είναι ευλογία. Ασφαλώς η μητέρα σου το ξέρει. Λέει πως αφού αισθάνομαι καλά, ίσως ο γιατρός να κάνει λάθος. Στην ηλικία μου, ωστόσο, υπάρχει ένα όριο στο πόσο λάθος μπορεί να κάνει.

Αυτό είναι και το πιο παράξενο σε τούτη τη ζωή, στη ζωή ενός κληρικού. Οι άνθρωποι αλλάζουν θέμα όταν σε βλέπουν να έρχεσαι προς το μέρος τους. Κι ύστερα, καμιά φορά, οι ίδιοι αυτοί άνθρωποι έρχονται στο γραφείο σου και σου λένε τα πιο απίστευτα πράγματα. Κρύβονται πολλά κάτω από την επιφάνεια της ζωής, οι πάντες το γνωρίζουν. Πολλή μοχθηρία, πολύς τρόμος, μεγάλη ενοχή και πάρα πολλή μοναξιά, εκεί που δεν θα περίμενες να τη βρεις.

Ο πατέρας της μητέρας μου ήταν πάστορας, το ίδιο κι ο πατέρας του πατέρα μου και ο πατέρας του πριν απ' αυτόν, κι ακόμα πιο πριν κανείς δεν ξέρει, αλλά δεν θα δίσταζα να μαντέψω. Τούτη η ζωή ήτανε δεύτερη φύση γι' αυτούς, όπως και για μένα. Ήταν εξαιρετικοί άνθρωποι, αλλά αν υπάρχει κάτι που θα 'πρεπε να μάθω απ' αυτούς και δεν το έμαθα, είναι να συγκρατώ τον θυμό μου. Είναι μια σοφία που θα 'πρεπε να είχα κατακτήσει εδώ και πολύ καιρό. Ακόμα και τώρα που ένα φτερουγίσμα στον σφυγμό μου με κάνει να σκέφτομαι το τέλος, διαπιστώνω πως χάνω την ψυχραιμία μου όταν κολλάει ένα συρτάρι ή όταν δεν βρίσκω τα γυαλιά μου. Σ' το λέω αυτό για να παρατηρήσεις και τον εαυτό σου, μήπως συμβαίνει και σ' εσένα.

Λίγο παραπάνω θυμός, πολύ συχνά και σε λάθος στιγμή, μπορεί να καταστρέψει περισσότερα απ' όσα θα μπορούσες να φανταστείς. Πάνω απ' όλα, πρόσεχε τι λες. «Ιδού όλιγον πῦρ ἡλικὴν ὕλην ἀνάπτει· καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ»² – αυτή είναι η αλήθεια. Όταν ο πατέρας μου γέρασε, μου είπε το ίδιο ακριβώς πράγμα σ' ένα γράμμα που μου έστειλε. Το οποίο, εδώ που τα λέμε,

2 Ιακώβου του Αποστόλου Επιστολή Καθολική, 3:5-6.

έκαψα. Το έριξα κατευθείαν μέσα στη σόμπα. Αυτό με ξάφνιασε πολύ περισσότερο εκείνη τη στιγμή παρά τώρα που το σκέφτομαι αναδρομικά.

Πιστεύω πως θα κάνω μια προσπάθεια να είμαι ειλικρινής σε τούτο το γράμμα. Το λέω αυτό με όλο μου τον σεβασμό. Ο πατέρας μου ήταν άνθρωπος που ενεργούσε σύμφωνα με τις αρχές του, όπως έλεγε στον εαυτό του. Ενεργούσε από πίστη στην αλήθεια, όπως την έβλεπε βέβαια. Κάτι όμως στον τρόπο με τον οποίο την επιδίωκε ήταν απογοητευτικό κατά καιρούς, και όχι μόνο για μένα. Το λέω αυτό παρ' όλη τη φροντίδα του για την ανατροφή μου, για την οποία του είμαι βαθύτατα υπόχρεος, αν και ο ίδιος μπορεί να αμφισβητούσε την ευγνωμοσύνη μου. Ο Θεός να αναπαύσει την ψυχή του· είναι, ωστόσο, γεγονός πως τον απογοήτευσα. Εντυπωσιακό, αν το καλοσκεφτείς. Και είχαμε τόσο καλές προθέσεις ο ένας για τον άλλον.

Λοιπόν, βλέπε, βλέπε, αλλά μην αντιλαμβάνεσαι, άκου, άκου, αλλά μην κατανοείς, όπως λέει ο Κύριος.³ Δεν ισχυρίζομαι ότι καταλαβαίνω αυτή τη ρήση, όσες φορές κι αν την ακούσω, όσες φορές κι αν τη χρησιμοποιήσω στο κήρυγμά μου. Απλώς αποτυπώνει ένα βαθύτατα μυστηριώδες γεγονός. Μπορεί να γνωρίζεις κάτι απέξω κι ανακατωτά, αλλά στην ουσία να το αγνοείς εντελώς. Ένας άνθρωπος μπορεί να γνωρίζει τον πατέρα ή τον γιο του, κι όμως να μην υπάρχει τίποτα ανάμεσά τους πέρα από αφοσίωση, αγάπη και αμοιβαία ακατανοησία.

Το αναφέρω αυτό για να επισημάνω ότι οι άνθρωποι που

3 Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, 4:12: «Βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνιῶσι».

αισθάνονται τύψεις απέναντί σου φαντάζονται πως είσαι θυμωμένος και διακρίνουν τον θυμό σε ό,τι κι αν κάνεις, έστω κι αν εσύ διάγεις ήσυχα τη ζωή που έχεις μόνος σου επιλέξει. Σε κάνουν να αμφιβάλλεις για τον εαυτό σου, πράγμα που, ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να είναι σοβαρός περισπασμός και σπατάλη χρόνου. Είναι κάτι που εύχομαι να είχα καταλάβει πολύ νωρίτερα. Και μόνο που το σκέφτομαι νιώθω λιγάκι εκνευρισμένος. Ο εκνευρισμός είναι μια μορφή θυμού, το παραδέχομαι.

Ένα μεγάλο πλεονέκτημα της θρησκευτικής κλήσης είναι ότι σε βοηθάει να συγκεντρωθείς. Σε κάνει να καταλαβαίνεις σε βάθος τι σου ζητείται και τι μπορείς να αγνοήσεις, επίσης. Αν έχω κάποια σοφία να προσφέρω, αυτό είναι ένα σημαντικό κομμάτι της.

Είσαι η ευλογία του σπιτικού μας εδώ και εφτά χρόνια παρά κάτι μήνες – χρόνια φτωχά ωστόσο, γιατί ήρθες πολύ αργά στη ζωή μου. Δεν προλαβαίνω πια να κάνω τις αναγκαίες αλλαγές για να προσφέρω περισσότερα στους δυο σας. Παρ' όλα αυτά, το σκέφτομαι και προσεύχομαι. Είναι συνέχεια στο μυαλό μου. Θέλω να το ξέρεις αυτό.

Φέτος η άνοιξη είναι υπέροχη και σήμερα είναι άλλη μια υπέροχη ημέρα. Παραλίγο ν' αργήσεις να πας στο σχολείο. Σε στήσαμε όρθιο σε μια καρέκλα κι έτρωγες ψωμί με μαρμελάδα, ενώ η μητέρα σου γυάλιζε τα παπούτσια σου κι εγώ σου χτένιζα τα μαλλιά. Είχες μια σελίδα προσθέσεις να κάνεις· έπρεπε να τις είχες λύσει το προηγούμενο βράδυ και σήμερα το πρωί αργούσες να τις τελειώσεις προσπαθώντας να γράψεις σωστά και όμορφα τους αριθμούς. Είσαι σαν τη μητέρα σου,

παίρνεις τα πάντα πολύ σοβαρά. Οι γέροντες σε φωνάζουν Ιεροδιάκονο, όμως αυτή σου τη σοβαρότητα δεν την πήρες μόνο από τη δική μου οικογένεια. Δεν είχα ξαναδεί τέτοιο πράγμα προτού τη γνωρίσω. Με εξαίρεση τον παππού μου βέβαια. Μου είχε φανεί πως η έκφρασή της ταλαντευόταν ανάμεσα στη θλίψη και την οργή και αναρωτιόμουν τι είχε γίνει στη ζωή της και είχε αποκτήσει αυτό το βλέμμα. Κι ύστερα, όταν ήσουν περίπου τριών ετών, ένα μικρό ανθρωπάκι, μπήκα στο παιδικό σου δωμάτιο ένα πρωί και σε βρήκα με το ολόσωμο φορμάκι σου, ξαπλωμένο στο πάτωμα μέσα στη λιακάδα, να ψάχνεις τρόπο για να επιδιορθώσεις μια σπασμένη ξυλομπογιά. Και σήκωσες το βλέμμα προς τα πάνω και με κοίταξες και το βλέμμα σου ήτανε ίδιο με το δικό της. Έχω σκεφτεί πολλές φορές εκείνη τη στιγμή. Και σου ομολογώ πως μερικές φορές νόμιζα πως κοιτούσες πίσω, στο παρελθόν, πως ανέτρεχες σε δεινά που προσεύχομαι ποτέ να μη σου τύχουν, και μου ζητούσες να σου δώσω εξηγήσεις.

«Είσαι σαν όλους εκείνους τους γέροντες της Βίβλου» μου λέει η μητέρα σου, κι αυτό θα 'ταν αλήθεια, αν κατάφερνα να ζήσω εκατόν είκοσι χρόνια και να αποκτήσω λίγα βόδια και γελάδια, υπηρέτες και υπηρέτριες. Ο πατέρας μου μου κληροδότησε ένα επάγγελμα που έτυχε να είναι και η κλήση μου. Όμως είναι γεγονός πως όλα αυτά ήταν δεύτερη φύση για μένα, μεγάλωσα μ' αυτά. Το πιο πιθανό είναι πως δεν θα γίνει το ίδιο και μ' εσένα.

Είδα μια σαπουνόφουσκα να περνάει έξω από το παράθυρό μου, χοντρή και τρεμουλιαστή· την είδα να φουσκώνει κι άλλο και να γίνεται γαλαζωπή, στο χρώμα που παίρνουν πάντα

προτού σκάσουν. Κι έτσι κοίταξα κάτω στην αυλή και ήσασταν εκεί, εσύ και η μητέρα σου, φυσώντας σαπουνόφουσκες στη γάτα, έναν τέτοιο καταιγισμό από φυσαλίδες, που το καημένο το ζωάκι είχε ξετρελαθεί από το πλήθος των ευκαιριών για παιχνίδι. Πηδούσε στον αέρα η ανέμελη η γατούλα μας, η Φουσκίτσα! Κάποιες από τις σαπουνόφουσκες ανυψώθηκαν μέσα απ' τα κλαδιά, έφτασαν πάνω από τα δέντρα. Ήσασταν και οι δύο τόσο προσηλωμένοι στη γάτα, ώστε δεν είδατε τις ουράνιες επιπτώσεις των εγκόσμιων ενασχολήσεών σας. Ήταν πανέμορφες. Η μητέρα σου φορούσε το γαλάζιο της φόρεμα κι εσύ το κόκκινο πουκαμισάκι σου κι είχατε γονατίσει στο χώμα πλάι πλάι, με τη γατούλα ανάμεσά σας, μέσα στην ακτινοβολία από τις σαπουνόφουσκες που ανέβαιναν στον ουρανό, μέσα σε τόσα γέλια. Α, αυτή η ζωή, αυτός ο κόσμος.

Η μητέρα σου σου είπε ότι καταγράφω τους προγόνους σου και έδειξες πολύ ευχαριστημένος με την ιδέα. Εντάξει, λοιπόν. Τι να σημειώσω για μένα; Εγώ, ο Τζον Έιμς γεννήθηκα το σωτήριο έτος 1880 στην πολιτεία του Κάνσας, γιος του Τζον Έιμς και της Μάρθας Τέρνερ Έιμς, εγγονός του Τζον Έιμς και της Μάργκαρετ Τοντ Έιμς. Την ώρα που γράφω αυτά τα λόγια, έχω συμπληρώσει εβδομήντα έξι χρόνια ζωής, εβδομήντα τέσσερα από αυτά εδώ στην Γκίλιαντ της Αϊόβα, με εξαίρεση τα χρόνια των σπουδών μου στο κολέγιο και στο ιεροδιδασκαλείο.

Και τι άλλο να σου πω;

ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΚΡΙΤΙΚΩΝ

Μια από τις μεγαλύτερες μορφές της σύγχρονης αμερικανικής πεζογραφίας, η πολυβραβευμένη Marilynne Robinson με αυτό το βιβλίο μάς προσφέρει ένα βαθιά ανθρωπινό μυθιστόρημα που αφηγείται την ιστορία τριών γενιών και καλύπτει χρονικά την περίοδο από τον αμερικανικό Εμφύλιο ως τον 20ό αιώνα. Στον πυρήνα του βρίσκονται οι σχέσεις ανάμεσα σε πατέρες και γιους, καθώς και οι μεγάλες πνευματικές διαμάχες που ακόμη μαίνονται στην καρδιά της Αμερικής. Το μυθιστόρημα της Robinson, που ακολουθεί τη συγγραφική παράδοση των Έμιλι Ντίκινσον και Γουόλτ Γουίτμαν, είναι μεγάλο όσο ένα έθνος, ήσυχο όσο μια σκέψη, κατανυκτικό όσο μια προσευχή.

Μέσα από τη λαμυρή και αξέχαστη φωνή του ήρωά του, του πάστορα Τζον Έιμς, το *Γκίλιαντ* μάς αποκαλύπτει την ανθρωπίνη συνθήκη και τη συχνά αβάσταχτη ομορφιά μιας συνηθισμένης ζωής.

Το *Γκίλιαντ* μάς θυμίζει πως οι λέξεις έχουν τη δύναμη να μας προσφέρουν έλεος, συγχώρεση και να αποδώσουν δικαιοσύνη.

Independent

Σε μια εποχή που η πολιτιστική μας ιστορία κατακλύζεται από το εφήμερο, το επιφανειακό, το εύκολο, η Marilynne Robinson είναι μια θαυμαστή ανωμαλία: μια συγγραφέας που με περίσκεψη, προσοχή και επιμονή διερευνά κάποια από τα βαθύτερα ζητήματα που αφορούν το ανθρωπινό είδος... Εύστοχο, καθηλωτικό, λυρικό... Η Robinson καταφέρνει να μας μεταδώσει το θάυμα της ίδιας της ύπαρξης.

Los Angeles Times Book Review

ISBN: 978-618-03-1696-4

9 786180 316964

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81696